

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

Кафедра менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчальної роботи

О.О. Азюковський

“__” вересня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління потенціалом та розвитком підприємства

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок спеціальності 073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

Факультет менеджменту

Робоча програма „Управління потенціалом та розвитком підприємства” для студентів за спеціальністю 073 „Менеджмент”, „03” вересня 2018 року – 10 с.

Розробники: Саннікова С.Ф., доцент, канд. техн. наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії) менеджменту

Протокол від “30” серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри (циклової, предметної комісії) менеджменту

_____ (Швець В.Я.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” серпня 2018 року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за спеціальністю 073 „Менеджмент”

Протокол від “03” вересня 2018 року № 1

“03” вересня 2018 року Голова _____ (Швець В.Я.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5,5	Галузь знань 07 «Управління і адміністрування» (шифр і назва)	Вибіркова
	Напрямок підготовки „Менеджмент” (шифр і назва)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 073 „Менеджмент”	Рік підготовки: 4-й
Загальна кількість годин - 165		Семестр 7-й, 1 чверть
		Лекції 28 год.
		Практичні, семінарські 14 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 20,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота 123 год.
		Вид контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 0,341

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Управління потенціалом та розвитком підприємства” є надання знань про закономірності, принципи й особливості забезпечення конкурентоспроможності і розвитку потенціалу підприємства.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Управління потенціалом та розвитком підприємства” є: вивчення новітніх методів і засобів ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності в сучасних умовах господарювання; набуття практичних навичок оціночної діяльності як необхідної складової раціонального управління розвитком потенціалу підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- економічну сутність потенціалу підприємства, його структуру і сучасні тенденції зміни потенціалу підприємства;
- методичні та організаційно-економічні засади формування потенціалу підприємства взагалі та залежно від специфіки підприємницької діяльності;
- основні категорії, поняття та методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства;
- теоретичні основи та методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства;
- основи оцінки вартості потенціалу підприємства;
- основні засади розвитку підприємства;

вміти :

- здійснювати оцінку конкурентоспроможності потенціалу підприємства;
- застосовувати існуючі методи оцінки в рамках доходного, порівняльного та витратного підходів до оцінки потенціалу підприємства;
- проводити часову оцінку грошових потоків з використанням шести стандартних функцій грошової одиниці;
- оцінювати вартість складових потенціалу підприємства;
- проводити сукупну оцінку вартості потенціалу підприємства на основі методів доходного, порівняльного і витратного підходів;
- здійснювати аналіз розвитку підприємства.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

1.1. Сутнісно-змістовна еволюція терміна «потенціал»

Наукова сутність поняття «потенціал», генезис його становлення та використання в економічних дослідженнях і бізнес-практиці. Видові прояви потенціалу. Теоретичне позиціонування категорії «потенціал підприємства» у системі наукових понять. Розкриття основних відмінностей категорії «потенціал підприємства» від суміжних понять: виробнича потужність, економічні ресурси, ефективність діяльності, вартість бізнесу. Основні підходи до вивчення потенціалу підприємства: їхні переваги та недоліки за конкретних умов застосування.

1.2. Загальна характеристика потенціалу підприємства

Концептуальне значення й формування системного підходу до аналізу потенціалу підприємства. Системне визначення основних складових елементів потенціалу підприємства. Системні зв'язки та характерні особливості окремих складових. Основний зміст поняття «потенціал підприємства». Теоретична модель формування потенціалу підприємства.

1.3. Структура потенціалу підприємства

Основні типи структуризації потенціалу підприємства. Визначення та взаємозв'язок об'єктних і суб'єктних складових потенціалу підприємства.

Сутнісно-змістовна характеристика об'єктних складових потенціалу підприємства: інноваційного, виробничого, фінансового та відтворювального. Виробничий потенціал підприємства, його елементна структура: потенціал землі та природно-кліматичні умови, потенціал основних та оборотних фондів, потенціал нематеріальних активів, технологічний потенціал підприємства. Елементи фінансового потенціалу підприємства. Просте й розширене відтворення потенціалу підприємства.

Сутнісно-змістовна характеристика суб'єктних складових потенціалу підприємства: науково-технічного, управлінського, маркетингового та потенціалу організаційної структури управління. Маркетинговий потенціал підприємства та його структура: збутовий, логістичний та інші елементи.

Агреговані прояви потенціалу підприємства та їхня характеристика: трудовий, інфраструктурний та інформаційний потенціали. Системоутворююча роль трудового, інфраструктурного та інформаційного потенціалів.

1.4. Графоаналітична модель оцінки потенціалу підприємств

Методологічні основи використання графоаналітичної технології для дослідження потенціалу сучасних підприємств. Функціональна класифікація бізнесу як передумова побудови графоаналітичних моделей потенціалу підприємств: 1) виробництво, розподіл і збут продукції; 2) організаційна структура та менеджмент; 3) маркетинг; 4) фінанси. Критерії та показники аналізу кожного функціонального блоку бізнесу. Алгоритм графоаналітичної оцінки потенціалу підприємства. Методика інтерпретації результатів графоаналітичного дослідження.

Тема 2. Формування потенціалу підприємства

2.1. Методичні та організаційно-економічні засади формування потенціалу підприємств

Визначення процесів формування та розвитку потенціалу сучасних підприємств. Комплексний підхід до аналізу та системні особливості соціально-економічних систем мікрорівня. Загальнотеоретична модель формування потенціалу підприємства. Синергічні ефекти в розвитку потенціалу підприємства (операційна, управлінська та фінансова синергії). Алгоритм оптимізації потенціалу підприємства. Основні типи закономірностей формування потенціалу підприємства: формуючі та регулюючі.

2.2. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств.

Виділення та аналіз домінуючого чинника розвитку підприємства як основи управління процесами формування його потенціалу.

Тема 3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

3.1. Конкурентоспроможність: основні категорії та поняття.

Взаємозв'язок економічних категорій: ринок, конкуренція, конкурентоспроможність і потенціал підприємства. Системні характеристики потенціалу з функціональних та організаційних позицій, що визначають ефективність його використання та конкурентоспроможність.

3.2. Сутнісне трактування конкурентоспроможності потенціалу підприємства

Порівняльна оцінка потенціалів підприємств через ринок як передумова оцінки їх конкурентоспроможності. Рівні та особливості прояву конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

3.3. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства

Методологія оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства: принципи та підходи. Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Діагностика факторів, що визначають конкуренцію на різних ринках. Основні сили конкуренції за М. Портером. Потенційні конкуренти, аналіз імовірності входження в галузь. Економічні можливості постачальників ресурсів і покупців (споживачів) продукції підприємства.

Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Оцінка конкурентного статусу фірми. Оцінка привабливості стратегічних зон господарювання. Класифікація конкурентоспроможності потенціалу залежно від рівня глобалізації цілей дослідження (світове лідерство, світовий стандарт, національне лідерство, національний стандарт, галузеве лідерство, галузевий стандарт, пороговий рівень), відповідно до рівня фокусування на функції управління.

Можливі моделі планування в різних стратегічних зонах господарювання. STEP-аналіз підприємства. SWOT-аналіз підприємства. SPACE-аналіз підприємства. Метод аналізу GAP. Метод аналізу LOTS. Метод аналізу PIMS. Метод вивчення профілю об'єкта. Аналіз конкурентоспроможності за системою 111-555.

Прикладні методики оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства: індикаторний метод оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства за економічними і соціальними стандартами, метод експертних оцінок, метод набору конкурентоспроможних елементів.

Тема 4. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства

4.1. Оцінка потенціалу підприємства: основні цілі та сфери застосування

Мета і завдання вартісної оцінки потенціалу підприємства. Сутність та механізм реалізації процедури оцінки потенціалу підприємства. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємства: теоретичні постулати, методологічні передумови, різновиди вартості бізнесу та принципи її визначення. Структурно-логічна схема формування вартості потенціалу підприємства та її складових.

4.2. Поняття вартості потенціалу та її модифікації

Сучасна методологія оцінки вартості бізнесу та потенціалу підприємства. Сутнісно-змістовна характеристика вартості в обміні: ринкової, ліквідаційної, заставної, страхової та орендної вартості. Особливості прояву вартості потенціалу в користуванні: інвестиційна, балансова, податкова та вартість заміщення (відтворення).

4.3. Принципи та механізм оцінки потенціалу підприємства

Загальна класифікація принципів оцінки вартості потенціалу підприємства. Сутнісно-змістовна характеристика принципів оцінки, які базуються на уявленнях користувача: принцип корисності, принцип заміщення, принцип очікування. Розкриття принципів оцінки, пов'язаних з ринковим середовищем: принцип залежності, принцип попиту і пропонування, принцип відповідності, принцип конкуренції, принцип заміщення (відтворення). Принципи, пов'язані з земельною ділянкою, будинками та спорудами: принцип залишкової продуктивності, принципи вкладу (внеску) та віддачі, принципи збалансованості та оптимальності, принцип поділу та поєднання майнових прав. Принцип найліпшого і найефективнішого використання як єдиний базис інтегральної оцінки потенціалу підприємства.

Тема 5. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства

5.1. Методологія визначення вартості потенціалу підприємства

Сутність та необхідність системного підходу до оцінки вартості потенціалу підприємства. Три основні теоретичні концепції оцінки вартості бізнесу та потенціалу підприємства: результатна (дохідна), ресурсна (витратна) та ринкова (порівняльна); їх специфічні особливості. Система чинників, які визначають вартість потенціалу підприємства. Методологія вартісної оцінки потенціалу підприємства.

5.2. Витратна концепція оцінки потенціалу підприємства

Загальна характеристика витратних методів оцінки та особливостей їх використання за сучасних умов господарювання: метод порівняльної одиниці, метод поділу за компонентами, метод кількісної діагностики, метод обліку витрат на інфраструктуру, метод вартості заміщення (відтворення), метод індексації даних проектно-кошторисної документації.

5.3. Порівняльний підхід до оцінки потенціалу підприємства

Загальна методологія порівняльних методів оцінки. Ознайомлення з методами ринкової концепції: метод парного продажу, метод статистичних коригувань, експертні методи порівняння, метод мультиплікаторів порівняння. Класифікація мультиплікаторів порівняння за різними ознаками.

5.4. Результатна оцінка потенціалу підприємства

Основи результатної оцінки вартості потенціалу підприємства. Функції грошової одиниці: економічна сутність, призначення та використання в розрахунках вартості потенціалу підприємства. Загальна характеристика результатних методів для оцінки потенціалу підприємства: метод дисконтування грошових потоків, метод капіталізації доходу, метод залишкового доходу.

Методи визначення ставки приведення грошових потоків: метод кумулятивної побудови, метод співставного продажу, метод капітальних активів, метод сполучених інвестицій, метод середньозваженої вартості капіталу, метод внутрішньої норми дохідності, метод ставки LIBOR.

Економічна логіка побудови та розрахунку коефіцієнта капіталізації. Різновиди коефіцієнтів капіталізації. Методи розрахунку коефіцієнта капіталізації: за ставкою дисконту, на основі співставного продажу, метод сумування, метод вирахування, метод сполучених інвестицій, метод Елвуда, метод фінансових показників схожих підприємств, метод ринкового мультиплікатора, метод внутрішньої ставки дохідності.

Порівняльна характеристика переваг і недоліків різних підходів до оцінки вартості потенціалу підприємства.

Тема 6. Оцінювання вартості потенціалу підприємства

6.1. Сучасні особливості оцінки вартості бізнесу

Визначення поняття «вартість бізнесу». Загальна внутрішня модель оцінки вартості бізнесу. Структурно-логічний алгоритм оцінки вартості бізнесу. Витратні, порівняльні та результатні методи оцінки вартості бізнесу: їх сутність та особливості практичного використання.

6.2. Методи витратного підходу оцінки вартості бізнесу

Простий балансовий метод оцінки вартості бізнесу: алгоритм розрахунку та ключовий показник. Метод регулювання балансу. Метод вартості заміщення. Метод ліквідаційної вартості. Метод чистих активів. Методики накопичення активів.

6.3. Методи результатної оцінки вартості бізнесу

Метод прямої капіталізації: ключові особливості та алгоритм визначення. Метод дисконтування грошового потоку. Метод оцінки вартості бізнесу на основі опціонів. Метод економічного прибутку. Метод додаткових прибутків.

6.4. Методи оцінки вартості бізнесу, які базуються на порівняльному підході

Метод мультиплікаторів: різновиди мультиплікаторів та їх використання в оціночній практиці. Метод галузевих співвідношень. Метод аналогового продажу (ринку капіталу). Основні методи аналізу бізнесу з метою оцінки його вартості. Особливості оцінки гудвілу (репутації) підприємства: німецький метод, швейцарський метод, англосаксонський метод, дисконтний метод, метод щорічного визначення, метод Грефа, комбінований метод оцінки.

Тема 7. Управління розвитком підприємства

7.1. Характеристика процесів управління розвитком підприємств

Економічна сутність поняття "розвитку". Цілі розвитку підприємства. Об'єкти та напрями розвитку підприємств. Види розвитку: екстенсивний та інтенсивний. Радикальний та еволюційний розвиток підприємства. Типи розвитку: адаптаційний та біфуркаційний. Основні принципи управління розвитком організацій. Поняття "процесу розвитку". Видові прояви процесів розвитку на підприємстві та їх класифікація. Складові процесу розвитку підприємств: діагностична, процесна і підтримуюча.

7.2. Оцінка рівня розвитку підприємства

Ефективність управління розвитком підприємства. Визначення рівня розвитку підприємства. Показники розвитку підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	практ.	самост. робота
Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	18	2	1	15
Тема 2. Формування потенціалу підприємства	23	4	1	18
Тема 3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	24	4	2	18
Тема 4. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	24	4	2	18
Тема 5. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	24	4	2	18
Тема 6. Оцінювання вартості потенціалу підприємства	24	4	2	18
Тема 7. Управління розвитком підприємства	24	4	2	18
Контрольні заходи	4	2	2	
Усього годин	165	28	14	123

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	1
2	Тема 2. Формування потенціалу підприємства	1
3	Тема 3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	2
4	Тема 4. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	2
5	Тема 5. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	2
6	Тема 6. Оцінювання вартості потенціалу підприємства	2
7	Тема 7. Управління розвитком підприємства	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	15
2	Формування потенціалу підприємства	18
3	Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	18
4	Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	18
5	Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	18
6	Оцінювання вартості потенціалу підприємства	18
7	Управління розвитком підприємства	18

7. Індивідуальні завдання

Теми індивідуальних завдань визначаються викладачем та повідомляються студентам не пізніше, ніж за тиждень до проведення практичного заняття.

8. Методи навчання

Інтерактивні лекції, практичні заняття.

9. Методи контролю

Усні опитування на практичних заняттях за матеріалом лекцій, обговорення, розв'язання ситуаційних завдань, виступи з доповідями, участь в обговоренні тем занять, робота в групі, контрольна робота з лекційного курсу, яка містить 20 тестів.

Підсумкове оцінювання знань студенту з теорії організації можливе за результатами поточної успішності або за результатами заліку. Для студентів, які не мають поточної оцінки з практичних занять обов'язковим є складання заліку.

Залік являє собою письмову роботу, яка складається з:

- 1) 20 (двадцяти) тестових завдань, вага кожного завдання 3 бали;
- 2) 4 (чотирьох) практичних завдань (ситуаційних завдань), вага кожного 10 балів.

Час на виконання залікового завдання становить 90 хвилин (одну пару).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Студенти можуть отримати підсумкову (залікову) оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного оцінювання на практичних заняттях та контрольної лекційної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточне оцінювання та самостійна робота	Підсумковий тест (залік)	Сума
Практичні – 2,7 бали за відвідування Додатково: від 1 до 4 балів за роботу на практичному занятті 1 Бал - Задовільно 2 Бали - Добре 3 Бали - Дуже Добре 4 Бали - Відмінно 1 лекційна контрольна робота (максимально 1 робота дає 60 балів): Незадовільно – 0-37 балів Задовільно – 38-44 бали Добре – 45-54 бали Відмінно – 55-60 балів	100	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Базова:

1. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц./ О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2005.-261с.
2. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 261 с.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник / Н.С. Краснокутська. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 352 с.
4. Гавва В.Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: Навч. посібник / В.Н. Гавва, Е.А. Божко. – К.: Центр навч. літератури, 2004. – 224 с.
5. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства: Навч. посібник / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Рашупкіна. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006.- 362 с.
6. Оценка бизнеса. Учебник / Под ред. А.Г. Грязновой, М.А. Федотовой.- М.: Финансы и статистика, 1999. - 512с.
7. Есипов В.Е., Маховикова Г.А., Терехова В.В. Оценка бизнеса / В.Е. Есипов, Г.А. Маховикова, В.В. Терехова. – СПб: Питер, 2001. - 416 с.
8. Бачевський Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства: Навч. пос. / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
9. Довбенко В. І. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / В. І. Довбенко, В. М. Мельник. - Львів : Львівська політехніка, 2010. - 232 с.

10. Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації: підручник / Р.А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. - К.: Кондор, 2009. - 470 с.

Додаткова:

1. Міщенко А.П. Стратегічне управління: навч. посіб. / А.П. Міщенко. - К.: ЦУЛ, 2004. - 336 с.
2. Ковтун І.О. Стратегія підприємства: підручник / І.О. Ковтун. – Львів: «Новий Світ-2000», 2009. – 680 с.
3. Экономическая стратегия фирмы: Учеб. пособие / Под ред. А. П. Градова. – 3-е изд., испр. – СПб.: Спец-Лит. — 2000. — 589 с.
4. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб: Питер Кош, 1999. – 416с.
5. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: навч. посібник / В.Г. Герасимчук. - К.: КНЕУ, 2000. - 360 с.
6. Хоскинг А. Курс предпринимательства. – М.: Международные отношения, 1993. – 352 с.
7. Портер М. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
8. Рєпіна І. М. Визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємства // Стратегія економічного розвитку України. – №11. 2002. – С. 114-117.
9. Фатхутдінов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдінов. – М: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
10. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 457 с.